

Hayvancılık ve Kırmızı Et Sektörü

Zeynep AYDIN - KTO Etüd Araştırma Servisi Uzmanı

GİRİŞ

Hayvancılık bütün dünyada olduğu gibi Türkiye'de de artan nüfusun yeterli ve dengeli beslenmesinde ve birçok alanda endüstri hammaddesi olarak kullanılması açısından önemli bir yer tutmaktadır. Bununla birlikte hayvancılık sektörü diğer sektörlerden farklı olarak içinde birçok sektörü barındırması sebebiyle ülke ekonomisine olduğu kadar ülkenin sosyal sorunlarına da çözüm getirmektedir.

Hayvancılık, kırsal alanlarda yaşanan işsizliği azaltmak ve önlemek, köyden kente göçün önüne geçerek kentlerde yaşanan çarpık kentleşme ve nüfus baskını azaltmak gibi sosyal fonksiyonlar üstlenmiştir. Ekonomik fonksiyonlarına bakıldığında ise bu fonksiyonlar, ülkenin dengeli kalkınmasına katkıda bulunmak, ulusal geliri artırmak ve daha öncede bahsedildiği gibi birçok sektöre (et, süt, deri, kozmetik, ilaç) hammadde sağlamak şeklinde sıralanabilmektedir. Sonuç olarak hayvancılık kırsal kalkınmayı, kırsal kalkınma da ülkenin gelişim düzeyini artıracaktır.

Beslenmemizin temel unsurlarından olan ve en yüksek protein kaynağına sahip olan kırmızı et, toplumumuz yemek kültürünün de vazgeçilmezidir. Beslenme alışkanlığının ülkelere ve kültürel farklılıklara göre değişkenlik göstermesine karşın, ülkeler besin ihtiyaçlarını mümkün olduğunca dışarıya bağımlı olmaksızın karşılamak isteği konusunda uyum göstermektedirler.

Gelişmiş ülkeler tarım ve hayvancılık sektörlerinde ülkelerinde istikrarı sağlamak ve ihracatçı konumda yerlerini almaktadırlar. Bunu, bitkisel ve hayvansal üretimi daha akılcı ve ekonomik politikalarla destekleyerek başarmaktadırlar.

Türkiye coğrafi özellikleri bakımından her türlü hayvansal ürün üretimi için uygun ortam ve oldukça önemli bir potansiyele sahiptir. 1980 yılına kadar Türkiye bu potansiyeli çok iyi değerlendirmiş ve hayvan varlığımız sürekli artış göstermiştir. Ancak 1980'den sonra yanlış tarım politikaları, ırkların ıslah edilmemesi, ve yeterli miktarda ucuz ve kaliteli yem bitkisi tarımının yapılmaması sonucu ülkemiz hayvancılığı mevcut durumu koruyamadığı gibi hayvan popülasyonunda da ciddi azalmalar yaşamıştır. Bunun yanında yeterli ve ciddi kontrol edilmeyen sınırlarımız ve gümrüklerimiz, ülkemizde değeri yüksek olan kırmızı etin kontrolsüzce ve kaçak yollardan iç pazara girmesine yol açmaktadır. Böylece bir zamanlar ihracatçı konumunda olan Türkiye bütün bu gelişmelerden sonra ne yazık ki ithalatçı bir ülke konumuna gelmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. Dünya'da Sektörün Mevcut Durumu

- Hayvancılık sektörü dünya tarımsal gayrı safi hasılanın %40'ını oluşturarak 1.3 milyar insanın geçim kaynağını oluşturmaktadır.
- Avrupa Birliği ülkelerinde hayvancılık işletmelerinde işletme başına 44 baş hayvan düşmektedir.
- Avrupa Birliği ülkelerinde hayvansal üretimin tarımdaki payı % 49'dur.
- Gelişmiş ülkeler genelinde kişi başına günlük protein tüketimi 102 gram olup, bunun 60-70 gramı hayvansal kaynaklı proteinlerden oluşmaktadır.
- Avrupa Birliği ülkelerinde karkas et verimi sığır ve danada hayvan başına 278,2 kg, koyun ve kuzu da 14,8 kg, keçi de 9,1 kg ve manda da ise 215,4 kg'dır.
- Avrupa Birliği ülkelerinde yem bitkileri ekim alanları toplam ekilebilir alanlar içerisinde %25-30'luk bir paya sahiptir.
- AB'de 7,5 milyon tarım işletmesi mevcuttur, bunların içerisinde tarım işletmelerine düşen arazi payı, Türkiye'deki ortalamanın 3 katıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

2.1 Türkiye'de Sektörün Mevcut Durumu

- Türkiye'de 4.1 milyon tarım işletmesinin sadece % 4'ünde ihtisaslaşmış hayvancılık yapılmaktadır.
- Ülkemizde tarımsal üretiminin % 40'ı ulusal gelirimizin ise yaklaşık % 20'si hayvancılıktan sağlanmaktadır.
- Dış ticaretimizde hayvancılık % 15'lik bir paya sahiptir.
- Türkiye'de kişi başına düşen kırmızı et tüketimi 10 - 12 kg olarak bilinmektedir. (Ancak kırmızı ette kayıt dışı arz ve tüketimlerden dolayı bu rakamın 25 kg civarında olduğu tahmin edilmektedir.)
- Ülkemizde kişi başına günlük protein tüketimi 84 gram olup bunun ancak 17 -25 gramı hayvansal kaynaklı proteinlerden oluşmaktadır.
- Türkiye İstatistik Kurumu 2005 yılı verilerine göre Türkiye'de 25.304.325 baş koyun, 6.517.464 baş keçi, 10.526.440 baş sığır hayvan varlığı mevcuttur.
- Türkiye İstatistik Kurumu 2005 yılı verilerine göre et üretim miktarı toplam 409.423 bin ton olarak gerçekleşmiştir.
- Türkiye İstatistik Kurumu 2005 yılı verilerine göre kesilen hayvan sayısı 4.145.343 baş olarak gerçekleşmiştir.

- Türkiye'de sığır ve dana et verimi hayvan başına 183 kg, koyun ve kuzu et verimi hayvan başına 18 kg, keçi et verimi 19 kg ve manda et verimi ise 179 kg olarak belirlenmiştir.
- Türkiye'de yem bitkileri ekim alanları toplam ekilebilir alanlar içerisinde %25-30'luk bir paya sahiptir.
- Ülkemizde 28 milyon ton kaba, 6 milyon ton kesif yem üretilmektedir.
- Türkiye'de hayvancılık ürünlerini işleyen 24 bin civarında sanayi tesisi mevcut olup, belediyelere ait 803 adet, özel sektöre ait 96 adet mezbaha bulunmaktadır. Bunların 27 bin 454 büyükbaş 116.033 bin de küçükbaş günlük toplam kapasiteleri mevcuttur.
- Tarım Bakanlığı'nın kayıtlarında yer alan Kalkınma Planı verilerine göre 2000 - 2005 yılları arasında et üretiminde yıllık 1.47 artış olduğu belirtilmektedir.
- HTP (Hane Tüketim Paneli) verilerine göre, catering grubu ürünler, PL ürünler, merdivenaltı ve markasız üretim hariç Türkiye'deki işlenmiş et pazarı 50 bin tondur.

2.2 Türkiye'de Yıllar İtibariyle Hayvan Varlığındaki Değişimler

Yıllardır uygulanmakta olan yanlış tarım politikaları, ırkların ıslah edilmemesi ve yeterli miktarda ucuz ve kaliteli yem bitkisi tarımının yapılmaması sonucu, ülkemiz hayvancılığı mevcut durumunu koruyamadığı gibi hayvan popülasyonunda da ciddi azalmalar yaşanmıştır.

Bunun yanında yeterli ve ciddi kontrol edilmeyen sınırlarımız ve gümrüklerimiz, ülkemizde değeri yüksek olan kırmızı etin kontrolsüzce ve kaçak yollardan iç pazara girmesine yol açmıştır.

Yıllar öncesinde, koyun varlığı bakımından dünyada 8. sırada, sığır varlığı bakımından ise dünya sığır varlığının %1'ine sahip olan ülkemiz sayısal bakımdan dünyada ilk 10 sırada yer almakta iken son 20 yılda hem hayvan sayısı bakımından hem de hayvansal üretim bakımından çok alt sıralara düşmüştür. Hayvan ıslahı ve hayvancılığın gelişmiş ülkelere yakın düzeylere çıkarılması için ülkemizdeki ilgili kurumlar tarafından iyi niyetli çabalar sergilenmesine rağmen hayvancılık sektörünün hala çok karmaşık sorunlardan kurtulamadığı görülmektedir.

Suni tohumlamanın ve hayvan ıslahının teşviki için bakanlık ve diğer kurumlar tarafından birtakım girişimlerle birçok proje uzun yıllardan beri gerçekleştirilmesine rağmen suni tohumlama oranı yaklaşık %20 civarındadır. Oysa bu oran gelişmiş ülkelerde %90 düzeyindedir.

Ülkemiz hayvan varlığında görülen hızlı azalma kırsal yoksulluğu artırmanın yanı sıra, piyasalara canlı hayvan arzının düşmesine ve et ürünleri fiyatlarının yükselmesine yol açmaktadır.

Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre Türkiye'de tür ve ırklarına göre hayvan sayıları, 1995 yılında toplam koyun varlığı 33 milyon 791 bin iken bu sayı 2000 yılında 28 milyon 492 bin olmuş ve bunu takip eden 2005 yılında ise 25 milyon 304 bine kadar düşmüştür. Yine

toplam keçi varlığına bakacak olursak, 1995 yılında 9 milyon 111 bin, 2000 yılında 7 milyon 201 bin ve 2005 yılına gelindiğinde ise 6 milyon 517 bine düşmüş olduğunu görmekteyiz. 2005 yılında toplam küçükbaş hayvan sayısı diğer yıllara göre en düşük seviyelere inmiş ve 31 milyon 580 bin olarak açıklanmıştır.

Türkiye'de türlerine göre sığır varlıklarına baktığımızda, 1995 yılında toplam kültür sığırı sayısının 1 milyon 702 bin olduğunu ve 2000 yılında 1 milyon 806 bin gibi küçük bir yükselme ile 2005 yılında 2 milyon 354 bine kadar çıktığını görmekteyiz. Kültür melezi sığır ırklarında ise 1995 yılında 4 milyon 776 bin 2000 yılında 4 milyon 738 bin ve 2005 yılında 4 milyon 537 bin baş sığır ile yıllar itibariyle ufak düşüşler yaşanmıştır. Buna karşılık ülkemizde yerli ırkta 1995 yılında 5 milyon 311 bin 2000 yılında 4 milyon 217 bin ve 2005 yılında 3 milyon 633 bine kadar düştüğü gözlenmiştir.

Sonuç olarak yıllar itibariyle hayvan varlıklarımıza baktığımızda küçükbaş hayvan varlığımızın 1995 yılında 49 milyon 902 bin iken 2005 yılında bu rakamın 31 milyon 580 bine düştüğünü, 1995 yılında 13 milyon 359 bin olan büyükbaş hayvan varlığımızın da 2005 yılında 11 milyon 259 bine düştüğünü görmekteyiz. Ülkemizde devam eden ıslah çalışmaları bir türlü istenilen düzeye ulaşabilmiş değildir. Türkiye'de mevcut sığır varlığının % 17.6'sı yüksek verimli kültür, % 43.8'i melez ve % 38.6'sı düşük verimli ve üzerinde ciddi ıslah çalışmaları yapılmamış yerli ırklardan oluşmaktadır.

2.3 Türkiye'de Kaba Yem Kaynakları

Ülkemiz, hayvan varlığı bakımından dünyada ilk sıralarda yer almasına ve doğal şartlar itibariyle hayvancılığa çok müsait olmasına rağmen, hayvansal ürünlerin üretiminde ve verimlilikte istenilen seviyeye gelineemediği gibi, hayvansal ürünlerin tüketiminde de gelişmiş ülkeler düzeyine gelinebilmiştir. Bunun nedeni, hayvancılık işletmelerinin giderlerinin % 75'ini oluşturan yem giderlerinin ucuz ve kolay temin edilememesi ve üretimin pahalı yapılması, karlılığın düşmesi ve tüketiciye de bunun olumsuz anlamda yansmasıdır.

Gerek hayvancılığın geliştirilmesi, gerekse tarımsal faaliyetlerden olan hayvancılık işletmelerin de karlılığın sağlanması, gerekse erozyonu önlemenin tek yolu mera, yayla ve kışlaklar ile umuma ait çayır ve otlakların geliştirilmesi ve korunması ile mümkündür.

Ülkemizde yaklaşık 1 milyon hektar olan yem bitkileri ekiliş alanı toplam ekilebilir alanların % 3,6'sını oluşturmaktadır. Oysa hayvancılığı ileri ülkelerde bu oran %25-30 kadardır. Buna ilaveten kaba yem ihtiyacının % 35'i, kesif yem ihtiyacının da %25'i karşılanabilmekte, yem açığı saman, kalitesiz kaba ot, yaprak vb. bahçe artıkları ve dikenlerle karşılanmaktadır. Hayvan varlığımızın kaliteli kaba yem ihtiyacı 50 milyon ton civarındadır. Bu ihtiyacın yaklaşık 25 milyon tonu karşılanmaktadır.

İnsan beslenmesinde önemli bir yer tutan ve ülkelerin gelişmişlik düzeylerinin bir göstergesi olan hayvansal ürünlerin üretimi için hayvancılık işletmelerinin temel ihtiyacı olan kaba yemin en ucuz üretildiği kaynak olan çayır meralar 13 milyon BBHB'ne (Büyük Baş Hayvan Birimi) eşdeğer ülkemiz hayvan varlığının ihtiyacı olan kaba yemin önemli bir kısmını karşılamaktadır. Yurdumuzda üretilen kaba yemin % 35'i mera ve anızlardan, % 45'i sap ve samandan, % 8'i çayırlardan, % 8'i çeşitli sanayi artıklarından ve % 3'ü yem bitkilerinden sağlanmaktadır.

Bu ihtiyacın karşılanabilmesi için, ülkemizin en önemli kaba yem kaynakları olan çayır mera alanlarının ıslahı ile yem bitkileri ekiliş alanlarının artırılması gereklidir. Meralarımızın çoğunluğu, bir yandan topografik ve iklimik güçlükler, diğer yandan aşırı otlatmalar sonucu, verimliliği azalmış ve otlatma kapasiteleri düşmüştür. Ülke ekonomisindeki önemine karşın çayır ve mera alanlarımıza yıllarca istenilen önem verilememiş, geliştirilmesi ve korunması için yeterli kaynaklar aktarılmamıştır.

2.4 Türkiye'de Kırmızı Et Sanayi

Türkiye'de hayvancılık sektörünün çöküşü, 1980'li yıllarda hızlanmış, türlerde büyük oranda azalma olmuş, ithalatçı ülke konumuna gelinmiştir. Sektörde üretimin azalması fiyat yükselmesine neden olmuştur. Kırsal kesimde yaşayan nüfus 2000'li yıllarda yüzde 35'lere doğru azalma göstermiş, böylece kırsal kesimde milli gelirden alınan pay azalmaya başlamıştır. Buna karşılık tarım işletmelerinin sayısının artmasına rağmen işletme ölçekleri daralmıştır.

Son yıllarda kurulan büyük ölçekli modern hayvancılık işletmeleri genel durumu değiştirecek boyut ve nitelikte olmasına karşın entegrasyondaki sıkıntılar nedeniyle istenilen düzeye gelmekte sıkıntılar yaşamaktadır. Hayvancılık sektöründeki küçük üreticiler, diğer birçok sektördeki küçük üreticiler gibi verimsizlik, ileri teknolojiye erişememe, pazardan kopukluk, örgütlenememe gibi sorunlar yaşamaktadır.

Yıllardan beri alışlagelmiş üretim teknikleri kullanılan et sanayinde, kasaplık hayvan kesimlerinin büyük çoğunluğu halen küçük ve iptidai mezbahalarda gerçekleştirilmekte, et ve et ürünleri çoğunlukla hijyenik ve teknolojik olmayan şartlarda üretilmeye çalışılmaktadır. Diğer taraftan kasaplık hayvanların nakil şartları arzu edilen düzeyde değildir. Küçük işletmelerde soğutma üniteleri bulunmadığından karkaslar olgunlaştırılmamakta iç organların muhafazası sorun olmaktadır. Karkas et, taşınmasında, depolanmasında özel araç ve teknikler gerektirmesiyle birlikte yaygın dağıtım yapıldığında istenilen hijyen koşullarının sağlanması oldukça zor olmaktadır.

2.5. Kırmızı Et Üretimi

Türkiye et üretiminde sığırın payı % 28 civarındadır. Bu değer gelişmiş ülkeler için hesaplanan orana yakındır. Fakat kırmızı et söz konusu olduğunda durum farklılaşmaktadır. Bilindiği üzere Türkiye'nin kırmızı et üretimi sığır koyun, keçi ve mandadan sağlanmaktadır. Dünya et üretiminin yaklaşık % 40'ı, kırmızı et üretiminin de % 55'ini sağlayan domuz üretiminde yer almamaktadır. Ayrıca koyun ve keçiden sağlanan karkas ağırlığında önemli artışlar sağlanabilmiş değildir. Karkas ağırlığı ve doğurganlıkta bir artış sağlanmadan Türkiye koyun ve keçi sayısında ciddi azalmalar olmuş ve 2005 yılı koyun varlığı 25 milyon, keçi varlığı da 7 milyon baş civarına inmiştir. Bu büyüklükteki bir popülasyondan üretilebilen et miktarı da 275.000 ton olup Türkiye kırmızı et üretiminin yaklaşık %35'ini oluşturmaktadır. Üretimin geri kalan kısmının yaklaşık % 65 'i de sığırdan elde edilmektedir.

2.6 Tür ve Irklarına Göre Et Üretimi

Ülkemizde büyükbaş et üretiminde; sığır ve dananın ağırlığı oldukça fazladır. Küçükbaş et üretiminde ise; koyun ve kuzu için aynı durum söz konusudur.

Küçükbaş et üretiminde koyun ve kuzunun ağırlığı oldukça fazladır. Yıllar itibariyle küçükbaş et üretimine bakılacak olursak; 2000 yılında 111.139 bin ton olan koyun et üretimi 2005 yılına gelindiğinde 73.743 bin tona düşmüştür. Aynı şekilde 2000 yılında 21.395 bin ton olan keçi et üretimi 12.390 tona kadar düşmüştür.

Sonuç olarak yıllar itibariyle toplam et üretiminde hem büyükbaş hem de küçükbaşta önemli düşüşler yaşanmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.1 Konya'da Sektörün Durumu

Türkiye'nin tarım ve hayvancılık sektöründe gerek sahip olduğu tarım alanları, gerekse barındırdığı hayvan sayısı ile Konya önemli bir yere sahiptir. Konya 38.257 km² lik yüz ölçümü ile Türkiye'nin en büyük ilidir. Bu büyük yüz ölçümünün yanında Konya 2 milyon altı yüz altmış bin hektar alanlık tarım arazisine sahiptir. Ülkemizde toplam tarımsal üretim içinde 1.3 katrilyonluk üretimle %5'lik bir paya sahiptir. Bu nedenle ilimiz Türkiye'nin buğday deposu olma özelliğinin yanında hayvancılık sektöründe de oldukça önemli bir noktadadır. Son veriler itibariyle Konya'da 390 bin adet büyükbaş, 1 milyon 800 bin adet küçükbaş hayvan, 11 milyon adet kümes hayvanı bulunmaktadır. İlimizde bulunan büyük baş hayvanların 80 bini yerli ırk, 110 bini kültür ırkı, 198 bini melezdir.

Konya'da yıllar itibariyle kesilen hayvan sayılarına bakacak olursak 2005 yılında büyük bir düşüş yaşanmakla beraber 2006 yılında düşen bu sayının tekrar yükseldiğini görmekteyiz.

Tarım ve hayvancılık sektöründe ülke genelinde yaşanan bir takım problemleri ilimiz de yaşamaktadır. Fakat son yıllarda yaşanan gelişmelerle ilimizde büyükbaş hayvan ıslah çalışmalarında önemli gelişmeler olmuştur. Ancak yapılan bu çalışmaları yeterli bulmak kesinlikle mümkün değildir.

Bu noktada, gerek ilimizde gerekse ülke genelinde bu sektörde yaşanan problemlerin çözümü için, bütün tarımsal işletmelerimizde kurumsallaşma ve ihtisaslaşma yaygınlaştırılmalı, verimlilik ve kaliteli üretim artırılarak ithalata olan kısmi bağımlılık ortadan kaldırılmalıdır. Ayrıca hayvancılığımızın AB ülkeleri ile rekabet edilebilir bir düzeye getirilmesi için, üreticilerin ekonomik ve mesleki çıkarlarını koruyabilecekleri başta kooperatifler ve üretici birlikleri gibi örgütler olmak üzere yem bitkileri üretiminden pazarlama organizasyonuna kadar tüm tarım alanlarını içine alan ulusal bir programın acil olarak uygulamaya konulması zorunlu görülmektedir.

8. Türkiye'de Sektörün Temel Sorunları

- * Düşük verimli yerli ırkların mevcudu: Mevcut sığır sayısının yüzde 36'sı ve koyun sayısının yüzde 97'si düşük verimli yerli ırklardan oluşmaktadır. Hayvancılığın ıslahına gerekli önem verilmediğinden dolayı verimlilik oldukça düşüktür.
- * İşletme büyüklüklerinin küçük olması: Optimum işletme büyüklüğü tespit edilerek üretim yapılmalıdır. Küçük işletmelerde maliyet dezavantajı işletmeler için büyük bir problemdir.
- * Uygun teknoloji ve yeterli hijyene sahip olmayan işletmeler: Gelişen dünyanın gereksinimlerine cevap vermeyen emek-yoğun ve sağlıklı üretim yapan işletmeler kaliteli üretimden uzaklaşmakta ve yok olmaya mahkum olmaktadır.
- * Yem fiyatları ile ürün fiyatları arasındaki dengesizlik: Yem fiyatlarının pahalılığı yüzünden üretim yapamaz hale gelen hayvancılık işletmelerinde, ürün fiyatlarına paralel yem fiyatı uygulanmasının yapılmasının hiç şüphesiz maliyetlerini düşürerek daha ucuza üretim yapmalarına imkan sağlayacaktır.
- * Hayvan hastalıkları ile mücadelenin yetersiz oluşu: Yeterli derecede bilinçli olmayan kişilerce yönetilen ve kırsal kesimde geleneksel yöntemlerle üretim yapmaya çalışan işletmelerin varlığı hayvan hastalıklarının bertaraf edilmesinde sıkıntılara yol açmaktadır.
- * Pazarlama zincirinin uzunluğu ve örgütlenmenin yetersiz oluşu: Örgütlenmenin oldukça zayıf olduğu bu sektörde pazarlama zincirinin de uzunluğunu göz önüne aldığımızda üreticilerin yaşadığı sıkıntıların hiç de hafife alınmayacak, oldukça büyük sorunlar olduğu görülmektedir.
- * Üretici Birlikleri ticari faaliyetler yapmak yerine hayvancılığın önündeki sorunları giderecek çözümlere odaklanmalıdır: Üretici birlikleri çiftçinin eğitilmesi, AR-GE faaliyetlerinin yapılması, ihracata yönelik çeşitlerin geliştirilmesi, kalitenin geliştirilmesi, piyasa araştırmaları promosyon gibi faaliyetlere yönelmelidir.

9. Konya'da Sektörün Temel Sorunları

- * Sınırlarda kontrollerin yetersiz olması, sığırlarda kayıt için küpe sistemi varken küçükbaşlarda beyanın esas alınması, pazarlarda gerekli tedbirlerin alınmaması, mezbahalarda gerekli kontrollerin yapılmaması; bunların dışında üreticilerin üretim maliyetlerinin çok yüksek olması, hayvan fiyatların da sınır ülkelerine göre yüksek olması neticesinde ülkemizde olduğu gibi ilimizde de kaçak hayvan girişleri oldukça yoğun yaşanmaktadır.
- * Ülkemiz kasaplık hayvan kesimlerinin büyük bir kesimi halen küçük ve iptidai mezbahalarda gerçekleştirilmekte, et ve et ürünleri çoğunlukla hijyenik ve teknolojik açıdan uygun olmayan şartlarda üretilmeye çalışılmaktadır.
- * Kasaplık hayvanların nakil şartları arzu edilen düzeyde değildir. Kesim öncesi kötü muameleler nedeniyle hayvanlar strese girmekte ve et kalitesi olumsuz etkilenmektedir.

Küçük işletmelerde soğutma üniteleri bulunmadığından karkaslar olgunlaştırılmamakta, iç organların muhafazası sorun olmaktadır.

* Kasaplar ayrıca yetişmiş eleman sıkıntısı çekmektedir. İşyerlerine alınan çıraklar işi öğrendikten sonra büyük marketleri tercih etmektedirler. Kasaplar ise yine elemansız kalmakta veya yeni bir eleman alarak yeniden işi öğretme sürecine girmektedirler.

* Hayvancılık ve kırmızı et sektöründe ülkemizde var olan sorunların hemen hemen hepsi Konya ilimiz için de geçerlidir.

10. AB Uyum Sürecinde Türkiye'nin Hayvan Sağlığındaki Sorunları

- * Kayıtdışı üretim ve tüketim
- * Kişi başına düşen milli gelirin düşüklüğü
- * İşletme sayılarının fazlalığı ve küçük ölçekli oluşları
- * Uzakdoğu ve Güney Amerika ülkelerinin ucuz üretimi
- * Tarım ve gıda sektörü (işlenmiş ve işlenmemiş) arasında entegrasyon ve koordinasyonun kurulmamış olması
- * Kaliteye göre fiyat belirlenmemesi
- * Birincil üretimde birim üretici başına düşen hayvan sayısı ve tarla büyüklüğünün azlığı
- * Coğrafi bilgi sistemleri kullanımının yetersizliği
- * Yerel ürünlere yönelik mevzuatın yetersizliği
- * Bitki ve hayvan hastalıkları eradikasyon projelerinin uygulama sürecinde görülen aksamalar
- * Bitki sağlığının sadece kimyasal mücadele olarak görülmesi
- * Hayvan hareketlerinin kontrolünde yetersizlik (kaçak hayvan girişleri)
- * Türkiye'nin doğu komşularından hayvan hastalıklarının yayılma riski
- * Genel hayvan kayıt sisteminin yetersizliği

11. AB Uyum Sürecinde Türkiye'nin Hayvancılık Sektöründeki Eksikleri

Hayvan Kimlik Sisteminin teşkili, bulaşıcı hastalıkların denetim altına alınması açısından büyük önem arz etmektedir. Bu suretle, hayvan hareketleri ve ticareti güvenilir bir şekilde gerçekleştirilebilmektedir. Ayrıca, düzgün işleyen bir Hayvan Kimlik ve Kayıt Sistemi

olmaksızın, Ortak Tarım Politikası çerçevesinde süt ve et ürünleri üreticisi çiftçilerin Doğrudan Gelir Desteği Sistemine dahil edilmeleri mümkün olamayacaktır. Bu amaçlara yönelik olarak, Hayvan Kimlik Sisteminin yurt dışında oluşturulması ve bu konuda ihtiyaç duyulan idari yapının tamamlanması gerekmektedir.

Hayvan Sağlığı alanında, hayvancılık sektörü için önemli sorun oluşturan hastalıkların mümkün olduğunca kısa süre içerisinde kontrol altına alınarak bertaraf edilmesi hedefi çerçevesinde, Topluluğun veterinerlik mevzuatına uyum sağlaması ve salgın hayvan hastalıklarıyla mücadeleyle ilişkin AB uygulamalarının üstlenilmesi gerekmektedir. İdari yapılanma ile ilgili olarak ise, yetki paylaşımını ve koordinasyon karmaşasını ortadan kaldıracak şekilde merkezin taşra teşkilatı ile doğrudan irtibatı sağlanmalıdır. Öte yandan, canlı hayvan ve hayvansal ürünlerin gümrüklerden çekilmesi konusunda sınır kontrol noktalarında denetimi etkin hale getirmek amacıyla Topluluk standartlarına uygun Karantina Laboratuvarlarının oluşturulmasına yönelik düzenlemelerin gerçekleştirilmesi de gerekmektedir.

12. Çözüm Önerileri

- * Üretici ve tüketiciyi direkt olarak ilgilendiren sanayide karkas derecelendirmesi ile ilgili olarak, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı ile sektör temsilcileri gelişmiş ülkelerdeki sistemleri de dikkate alarak uygulanabilir bir derecelendirme sistemi oluşturmalı, bunun uygulamaya konulmasını sağlamalıdır.
- * Kesif yem kontrolleri yapılırken numuneler fabrikadan değil satış noktasından alınmalı ve sektördeki haksız rekabet önlenerek üreticinin de mağdur olması engellenmelidir.
- * Hayvan hastalıklarını önlemeye yönelik bütçeden yeterli meblağ ayrılmalı, ulusal eradikasyon programına işlerlik kazandırılmalıdır.
- * AB'ye girişte rekabet gücü yüksek ürünler kategorisinde yer alan koyun ve keçi eti yetiştiriciliği özel desteklerle teşvik edilmeli, bu ürünlerin dış pazarlarda ihracat potansiyeli de dikkate alınarak özel politikalarla ihraç edilmeleri sağlanmalıdır.
- * Et teşvikinin toptancı, celep gibi araçlara gitmesi önlenmeli, gerçek üreticiye ulaşması için gerekli tedbir alınmalıdır.
- * Et ve et mamullerinin üretim- tüketim zincirinde soğuk ortamlarda muhafazasını sağlayacak soğuk zincir alt yapısı kurulmalı ve hayata geçirilmelidir.
- * Ürünlerde, kalite kontrolü ve standartlarının yerleştirilmesi ve işyerlerinin AB standartlarına uyumu kolaylaştırmak için, mezbaha yan ürünlerini değerlendiremeyen küçük ve teknik olanakları yetersiz mezbahaların merkezi yerlere taşınarak modern hale getirilmesi teşvik edilmelidir.
- * Kaçak kesimlerin önlenmesini ve sektörün kayıt altına alınmasını sağlayacak tedbirler belirlenmeli ve bir an önce hayata geçirilmelidir.
- * Et sektörünün nabzını tutacak ve etkinliğini artıracak sektörle ilgili her kesimin katıldığı bir konseyin oluşturulması sağlanmalıdır.

* Birim hayvandan alınacak et verimini artırmak ve sanayiye düzenli ham madde akışını sağlamak için; hayvancılığın ıslah, yem, bakım ve besleme, işletme ölçekleri, hastalıklarla mücadele, kredi, pazarlama, eğitim ve örgütlenme gibi yapısal sorunlarına yönelik kalıcı ve istikrarlı politikalar oluşturulmalıdır.

* Kaçak hayvan girişleri sadece polisiye tedbirlerle değil, fiyat istikrarıyla önlenebilir. Bu nedenle özellikle sınır bölgelerinde hayvancılıkta düşük maliyetli üretimi sağlayacak politikalar oluşturulmalıdır.

* Kaçak Hayvan ve et girişlerini önlemeye yönelik üst düzey yetkililerin ve üretici temsilcilerinin oluşturduğu kurul rutin aralıklarla toplanarak durum değerlendirmesi yapmalı, mücadelede aksayan yönlere yönelik stratejileri belirlemelidir. Bütün işletmeler deli dana veya şüpheli hayvan yönünden kontrol edilmeli ve takibi yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

RAPORLAR;

Ülkemiz Kırmızı Et Hayvancılığı Mevcut Durum, Sorunlar ve Öneriler Raporu

www.tzob.com

Türkiye'de Hayvancılık (Büyükbaş-Küçükbaş) Sektörü Değerlendirme Raporu

www.tusedad.org

MAKALELER;

DOĞANTAŞ Sebahattin, "Sektöre Genel Bakış", Gıda Dergisi Bizim Market, Şubat 2006

ÖNCEL Köksel, "Kaliteli Et Üretimi İçin..", Gıda Dergisi Bizim Market, Mayıs 2007

BEZİRCİ H. Murat, "Türkiye'de Kırmızı Et", Gıda Dergisi Bizim Market, Mayıs 2007

YILDIRIM Levent, "Ülkemizde Hayvancılık Maliyetleri Yüksek", Gıda Dergisi Bizim Market, Mart 2007

İNTERNET ADRESLERİ;

www.ekocerceve.com

www.aksiyon.com

www.dunyagazetesi.com

www.vatan.com

www.kobifinans.com

www.zmo.org

www.tusedad.org

www.gidasanayii.com

www.ekonomistler.com

<http://www.dtm.gov.tr/IHR/sektor/islenmis.htm>

www.tuik.gov.tr